

„Wesele” wesele¹! Esej po premierze Teatru Studenckiego na ATH

Tekst ten dedykuję
Prof. Markowi Trombskiemu – Twórcy ATH
Stanisław Zawiślak

1. Wprowadzenie

1.1 Zaproszenie

Trzej studenci z Informatyki zaprosili mnie na spektakl, gdyby nie Oni straciłbym okazję do ponownego Spotkania z Czechowem i społecznością ATH, bo nie otworzyłem (wyjątkowo) strony ATH oraz zignorowałem plakaty rozlepione w holu.

1.2. Frankfurt nad Menem

Będąc na wykładach w ramach ERASMUS-a w FH Frankfurt (2001, 2003, 2004, 2006 itd.), miałem okazję być na spektaklu granego z okazji oddania do użytku nowego głównego budynku Uczelni wraz z ogromnym parkingiem podziemnym pod całym głównym placem uczelnianym. Chodząc na spacer widziałem jak grupa ćwiczy występ. Na przedstawienie z udziałem Niemieckiego Ministra nie miałem zaproszenia, ale na kolejne udało mi się je dostać. Okazało się, że było to przedsięwzięcie integracyjne grali studenci lokalni i z Erasmus-a, a także pracownicy administracji i pracownicy naukowcy, nawet Dziekan miał wejście na scenę na minutę. Przyznaję, że nie pasowało to do mojego stereotypu Niemców. Pomyślałem sobie, kiedy u nas doczekam się czegoś podobnego? Doczekałem się...

1.3. Nadzwyczajny zbieg okoliczności

W ostatnich dniach odbyła się premiera „Wujaszka Wani” w Teatrze Polskim. Kto był na obu może zanurzyć się głębiej w świat Czechowa i bardziej go zrozumieć.

2. Sztuka, Gra Aktorów

2.1. O czym jest sztuka

Akcja sztuki – jednoaktówki - rozgrywa się na Sali weselnej. Młoda para już przyjechała (może dorożką – Rys.1). Zgromadzili się goście. Okazuje się, że zaproszono generała. Oczekiwanie przedłuża się. W końcu nadchodzi. Mówi językiem niezrozumiałym dla obecnych – mówiąc o akcjach marynarzy na żaglowcu. W pewnym momencie uroczystości wydaje się, że nie jest to generał, ale pułkownik oraz że wynajęto go za 25 rubli. Pana Młoda płacze rozpaczliwie, matka panny młodej mdleje.

¹ <http://sjp.pwn.pl/sjp/wesele;2535298.html>: Znaczenia słowa wesele:

(a) «przyjęcie i zabawa z okazji ślubu»

(b) daw. «radość, wesołość»

Rys. 1. Dorożka w mieście Siergiejew Posad w okolicach Moskwy (tzw. Złoty Pierścień)
[źródło: zdjęcie wykonane przez autora na wakacjach]

Pułkownik odchodzi, ale trwa pogoń za posłańcem, który po prostu namówił pułkownika do przyścia, z sam zabrał pieniądze. Czyli niby nic, ale...

Ciekawe jak to się stało, że Hiszpańskojęzyczny Reżyser wybrał utwór Czechowa i jak uzyskano tekst sztuki???

2.2. Gra Aktorów

W bibliotece ATH i Książnicy Beskidzkiej w Bielsku-Białej - egzemplarz tekstu sztuki jest niedostępny, oprócz audiobook-a (!). Zatem będę pisał o aktorach według własnych nazw; stół po lewej: Para Jaśniepaństwo (Śpiewaczka i Mądrala), Para Grek i Marynarz, stół po prawej Absztyfikant i Matka Panny Młodej, Para Młoda, Generał i Posłaniec – chodzą po scenie, Generał siada na przygotowanym w środku krześle, prawie tronie.

Aktorzy grali z zaangażowaniem i przekonująco. Potwierdzeniem tego były salwy śmiechu na widowni. Sztukę reżyserował Profesor z Hiszpanii czy Argentyny prowadzący zajęcia na kierunku Iberystyka. Niektóre role męskie grają Panie – bo pewnie nie było chętnych chłopaków.

Każdy z Aktorów coś ciekawego i oryginalnego zaprezentował grając swoje postacie z wielkim zaangażowaniem: Marynarz spokój i rozmowy z generałem, czy raczej komandorem, bo był to oficer marynarki wojennej – floty carskiej, Grek – wygłasza mowy o wyższości Greków, by być grubym Aktorka ma poduszkę na brzuchu, JaśniePani śpiewa, Pan Mądrala prowadzi dialog z Absztyfikantem na temat elektryczności, Pan Młody ma pretensje za zaproszenie konkurenta (przecież to absurd), Pana Młoda gra przejętą swoją rolę - już żonę. Mama organizuje wszystko. Posłaniec to uroczy krętacz. Generał z przejściem i pewnie bezbłędnie operuje żargonem żeglarskim. Absurd zamiany generała na pułkownika jest porażający – zemdlenie Matki było efektowne!

2.3. Geneza postaci

Postacie mają związek z życiem Antoniego Czechowa. Urodził się w Taganrogu mieście nad Morzem Azowskim – częścią Morza Czarnego. W tym czasie podobno ważniejsze od Odessy. W mieście mieszkało wielu Greków oraz ludzi innych narodowości niż Rosjanie. Były porty handlowe i wojskowy. Grecy mieli składy portowe, sklepy i firmy transportowe, czy nawet własne statki. Byli zatem

bogaczami. Dlatego Grek wywyższa się nad wszystkich uczestników. Jak zwykle w Czechowa – każda postać związana jest z pewnym ogólnym problem. Poczucie wyższości jest w jakiś sposób ośmieszane. Gruby człowiek ledwo może chodzić, a upity w końcowych scenach jest jak chochoł obracany wokół własnej osi przez pozostałych ścigających Posłańca. Marynarz to zdrowy rozsądek i człowiek oddany zawodowi – jedyny, który rozumie żargon. Razem z Komandorem reprezentują klasę wojskowych Armii Carskiej. Członkowie jej korpusu oficerskiego, byli klasą uprzywilejowaną w Cesarstwie, dlatego zaproszenie takiej osoby miało podnosić prestiż rodziny oraz całej uroczystości. Z drugiej strony jest to absurdalne, gdyż zamiast zaproszenia, które jak się okazało było możliwe, z góry planowano farsę w postaci przyjęcia za opłatą.

Ciekawy jest dialog Pana Mądralińskiego z Absztyfikantem – temat: znaczenie elektryczności. Jak powiedział Włodzimierz Lenin „Socjalizm - to władza radziecka *plus* elektryfikacja całego kraju.” Czechow genialnie wyczuł problem. Jak zwykle postacie są przerysowane, a przeciwność „elektryczność vs. tradycyjne środki oświelenia” przedstawiona jest jako różniąca dwa światy.

3. Prof. Trombski -hiszpańskie nazwiska – Dziekan

Pan Profesor Marek Trombski może być bezspornie uznany za Twórcę ATH. Ostatnio na spotkaniu z okazji programów europejskich Przedstawiciel BOSMAL-u zadeklarował, że był przeciwnikiem działań Profesora proponując utworzenie innych wydziałów technicznych i utworzenie Politechniki na bazie Filii Politechnice Łódzkiej. Co by było gdyby ten pomysł zwyciężył??? Obecnie rozentuzjasmowana grupa pracowników Wydziału Humanistycznego pod przewodnictwem charyzmatycznego i lubianego Dziekana – jeśli nikt Ich nie powtrzyma² – może doprowadzić do sytuacji gdy trzeba będzie zamienić nazwę na Akademia Humanistyczno-Techniczna. Hiszpanie mają dwa nazwiska po ojcu i matce. Obecnie zgodnie z prawem kolejność ich mian może być dowolna.

4. Rene Śliwowski³

W bibliotece ATH, a właściwie w czytelni jest dostępna książka Prof. Śliwowskiego o Czechowie⁴. Pani z Czytelni ATH (Izabella Roman) – podała mi tę książkę jakby skarb. Książka jest rzeczywiście niezwykle ciekawa, jest darem kogoś dla Biblioteki, jest tam odręczna dedykacja profesora Śliwowskiego. Może warto kupić jeszcze kilka egzemplarzy z antykwariatów, ale po kwerendzie w dniu 17 grudnia – dowiedziałem, że wszędzie są wysprzedane i mogę zapisać się na oczekiwanie! Może zatem warto zdigitalizować ten egzemplarz, już jest sklejonny taśmą.

5. Czechow – lekarz

Antoni Czechow (1860-1904) ukończył Akademię Medyczną w Moskwie i całe życie wykonywał ten zawód. Zmarł w Niemczech niedaleko Fryburga Bryzgowijskiego⁵. Z książki wynika, że znał język francuski i niemiecki. Gdy zaczął odnosić sukcesy literackie, byli tacy którzy namawiali Go na rezygnację z praktyki. Mój brat jest lekarzem - jeżdżącym na początku kariery dla zarobku – w pogotowiu ratunkowym. Zawsze mi powtarzał, że ja nie znam życia, i odwrotnie lekarz widzący dziesiątki domów i setki ludzi ma przegląd sytuacji ludzi, o których nie mówi się w telewizji. Myślę, że dzięki połączeniu zawodów Czechowa, była możliwa Jego tak głęboka i właściwa diagnoza oraz ocena społeczeństwa, osób poszczególnych zawodów, stanów, z miasta i z prowincji itd.

² Oczywiście to żart!

³ https://pl.wikipedia.org/wiki/Ren%C3%A9_%C5%9Aliwowski (data dostępu: 17.12.2016)

⁴ René Śliwowski: Antoni Czechow, Seria: Ludzie Żywi, PIW, Warszawa, 1965.

⁵ https://pl.wikipedia.org/wiki/Anton_Czechow (data dostępu: 17.12.2016)

6. Kobiety jako mężczyźni

W mojej szkole podstawowej (w Bydgoszczy) zostałem zmuszony przez nauczycielkę do grania w szkolnym teatryku. Pani Sternicka stwierdziła, że dobrze się uczyć i właśnie mam na to dużo czasu. Byłem na nią zły. Co mi przeszło dopiero po prezentacji sztuki w Domu Starego Nauczyciela w Bydgoszczy, gdy zobaczyłem radość tych starszych ludzi. Również u nas brakowało chłopaków do gry. Jest niezwykle ciekawe zobaczyć jak młode kobiety grają mężczyźni. Jest to naprawdę urocze. Wszystkie role kobiet jako mężczyźni są robiące porażające wrażenie, każda w innym aspekcie: Grek, Mądrała, Posłaniec i Absztyfikant. Nie można wskazać która lepsza. Można uznać ponadto, że sztuka jest szczepionką anty-genderową⁶ - kto raz zobaczy uodporni się na całe życie.

7. Magia teatru

To niewiarygodne jaką magię łączącą ma teatr. Na Sali byli: Rodzice Aktorów, znajomi, koledzy studenci, pracownicy Uczelni np. profesorzy i wykładowcy z Wydziału Humanistycznego, ale i innych Wydziałów – z Wydziału Humanistycznego Panowie z krajów hiszpańskojęzycznych prowadzący zajęcia na Kierunku: Iberystyka. Inni widzowie to: Pani z naszej Biblioteki, studenci z innych Uczelni przyprowadzeni-zaproszeni przez studentów ATH, a także Żona Pana Profesora Marka Trombskiego, co skłoniło mnie do zadedykowania Mu tych kilku uwag.

8. Grek czy Polak – Co Reżyser miał na myśli?

W szkołach często rozważa się otwory z punktu widzenia: co autor miał na myśli. A zatem: co Reżyser miał na myśli biorąc na warsztat to dziełko? Czy przypadkiem Grek to nie Polak? Nawet jeśli Reżyser tak nie pomyślał, to my możemy sobie tak pospekulować. Polacy w bezrozumny sposób wywyższają się nad Rosjan, często gardzą wszystkim co Rosyjskie, nie cenią niczego co Rosyjskie. Czy Hiszpańskojęzyczny Gość ATH nie chciał nas wszystkich obudzić. Taka postawa nas wszystkich jako Polaków – tak naprawdę – poniża i ośmiesza!!!

W ostatnich dniach Hiszpańska firma sprzedała Rosji pociąg, który będzie jeździł na trasie Moskwa-Berlin, przy czym zmiana rozstawu osi kół jest dokonywana jako proces sterowany komputerowo, o wiele krótszy niż dotychczas? Ciekawy zbieg okoliczności.

Barbara Włodarczyk⁷ zrobiła intrygujący reportaż, gdzie między innymi był motyw „wiocha w Moskwie”. Gdzieś w restauracji za szybą z super izolacją (by nie śmierdziało) był kawał wiochy, żywa koza, kobieta przekładająca rzeczy m. in. gliniane garnki na płocie. Jakiś Rosjanin postanowił zarobić na idiotach i porąbańcach – jedząc obiad mogą oni rozkoszować się widokiem prymitywu. Urocza Pani Redaktor doprowadziła do zapoznania się z tą „aktorką” była u Niej w domu oraz na dacy poza miastem. Jest to wyjątkowe osiągnięcie dziennikarskie – palce lizać!!!

Warto zaglądnąć do książki⁸ „Uczone Siostry” (str. 39). Okazuje się, że cioteczny brat Marii Curie, chemik Józef Boguski był asystentem profesora Dymitra Mendelejewa⁹ z Petersburga. I to On zaraził Marię nowinkami o tablicy pierwiastków. Po powrocie ze stolicy Rosji, będąc dyrektorem Muzeum Rolnictwa, udostępniał Marii laboratoria muzealne, aby przeprowadzała swoje pierwsze eksperymenty - czy nie w tym należy szukać genezy Jej sukcesu?

⁶ Magdalena Żuraw: *Idiotyzmy feminizmu*, Fronda, Warszawa, 2014.

⁷ https://pl.wikipedia.org/wiki/Barbara_W%C5%82odarczyk (data dostępu: 19.12.2016)

⁸ Natacha Henry: *Uczone Siostry*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Publikat S.A., Poznań/Wrocław, 2016.

⁹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Dmitrij_Mendelejew (data dostępu: 19.12.2016)

9. Kim lepiej być Generałem czy Pułkownikiem?

Twórca karabinka – Kałasznikow¹⁰, został mianowany przez Prezydenta Putina na generała, na krótko przed swoją śmiercią.

Rys. 2. Mundur Generała Kałasznikowa w Muzeum w mieście Iżewsk
[źródło: zdjęcie wykonane przez autora na Konferencji]

Zapytany przez dziennikarzy czy nie czuje się pokrzywdzony, że mimo iż sprzedano miliony sztuk broni Jego projektu On tak długo czekał na awans? Odpowiedź była prosta: „Lepiej być żywym pułkownikiem niż rozstrzelanym generałem”. Oczywiście rozstrzelanie generałów odnosi się do Stalinizmu w Związku Radzieckim.

Sytuacja w utworze „Wesele” odnosi się do armii carskiej. Okazuje się jednak, że różnica między pułkownikiem a generałem – jest niezwykle istotna we wszystkich erach i okresach historycznych, a także obecnie.

10. Gratulacje i podziękowania

Dziękuję za wspaniałe wrażenia dostarczone przez Aktorów-Studentów oraz Reżysera całemu środowisku akademickiemu ATH.

Życzę i zachęcam **do dalszych pokazów sztuki**, oklaski oraz rozmowy świadczyły o sukcesie pod wieloma względami!!!

¹⁰ https://pl.wikipedia.org/wiki/Michai%C5%82_Ka%C5%82asznikow (data dostępu: 19.12.2016)